

Høringsnotat

Avdeling for kriminalitetsforebygging

Dato: 8. juli 2025

Saksnr.: 25/4364

Høringsfrist: 1. september 2025

HØRING – FORSKRIFT OM ORGANISERINGEN AV HØGSKOLEN FOR KRIMINALOMSORG (HKO) OG TILPASNING TIL UNIVERSITETS- OG HØYSKOLELOVEN (TILPASNINGSFORSKRIFT FOR HKO)

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Bakgrunn og overordnede vurderinger	3
3	Kort om Kriminalomsorgens høyskole og utdanningssenter KRUS og gjeldende rett.....	4
4	Institusjonens navn	4
5	Endringer i organisering, styring og uavhengighet	5
6	Samordna opptak	7
7	Ny forskrift om organiseringen av Høgskolen for kriminalomsorg (HKO) og tilpasning til universitets- og høyskoleloven	8
7.1	Innledning.....	8
7.2	Formål og virkeområde	8
7.3	Høgskolens ansvar og oppgaver	8
7.3.1	Gjeldende rett	8
7.3.2	Departementets vurdering	9
7.4	Organisering, styring og ledelse	10
7.4.1	Kriminalomsorgsdirektoratets forslag.....	10
7.4.2	Departementets vurdering	11
7.5	Krav om politiattest	13
7.5.1	Gjeldende rett	13
7.5.2	Departementets vurdering	13
7.6	Øvrige tilpasninger til universitets- og høyskoleloven og tilhørende forskrifter	14
7.6.1	Fastsetting av navn.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.

7.6.2	Retten til å gå opp til eksamen uten å være tatt opp som student (privatist)	14
7.6.3	Særregler for aspiranter	15
8	Behovet for forskriftshjemmel for å gi utfyllende bestemmelser og endringer i aspirantforskriften, eksamensforskriften og bachelorforskriften	17
8.1.1	Gjeldende rett	17
8.1.2	Departementets vurdering	17
9	Overgangsregler	18
10	Endring i andre forskrifter	19
11	Ikrafttredelse	19
12	Økonomiske og administrative konsekvenser	19
13	Forslag til forskrift om organisering av Høgskolen for kriminalomsorg (HKO) (tilpasningsforskrift for HKO) mv.	20

1 Innledning

Justis- og beredskapsdepartementet sender, i samråd med Kunnskapsdepartementet, på høring utkast til ny forskrift om organiseringen av Høgskolen for kriminalomsorg (HKO) og tilpasning til universitets- og høyskoleloven (tilpasningsforskrift for HKO). Forslaget innebærer en omlegging av organiseringen av dagens Kriminalomsorgens høyskole og utdanningssenter KRUS, se punkt 5. Det foreslås også å bytte navn til Høgskolen for kriminalomsorg (HKO), se punkt 4. Det foreslås nødvendige tilpasninger til universitets- og høyskoleloven og tilhørende forskrifter, se punkt 7. Departementet foreslår også at høyskolen inkluderes i Samordna opptak, punkt 6.

Utover endringene i organiseringen, tilrettelegging for treårig bachelor som grunnutdanning (se punkt 2) og inkludering i Samordna opptak, innebærer forslaget i stor grad videreføring av någjeldende forskrift 26. oktober 2012 nr. 993 om delvis innlemming av Kriminalomsorgens høyskole og utdanningssenter (KRUS) under lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (heretter omtalt som innlemmingsforskriften), som foreslås opphevet.

2 Bakgrunn

Ny universitets- og høyskolelov trådte i kraft 1. august 2024 (lov 8. mars 2024 nr. 9 om universiteter og høyskoler). KRUS tilbyr høyere utdanning og faller inn under universitets- og høyskolelovens virkeområde, jf. loven § 1-2. Loven, og tilhørende forskrifter, gjelder for KRUS med mindre det gjøres unntak med hjemmel i universitets- og høyskoleloven § 1-2 tredje ledd bokstav a. Innlemmingsforskriften gjelder fram til ny forskrift trer i kraft, jf. universitets- og høyskoleloven § 17-3.

I tildelingsbrev for 2025 fikk Kriminalomsorgsdirektoratet i oppdrag å utrede økonomiske og administrative konsekvenser av en eventuell institusjonsakkreditering av KRUS som høyskole. Oppdraget ble 10. februar 2025 utvidet til å omfatte en vurdering av gjeldende forskrift om delvis innlemming av KRUS under universitets- og høyskoleloven, herunder hva som bør videreføres og behovet for endringer. Direktoratet har, i samråd med KRUS, foreslått ny tilpasningsforskrift. Siste versjon ble levert til Justis- og beredskapsdepartementet 8. mai 2025.

Av Meld. St. 31 (2024–2025) framgår det at Regjeringen har besluttet at KRUS skal igangsette en prosess for å bli institusjonsakkreditert som høyskole. Dette er et tiltak for å styrke utdanningstilbudet og det faglige grunnlaget for kriminalomsorgen som helhet. KRUS planlegger å søke Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) om institusjonsakkreditering i løpet av 2025. Av stortingsmeldingen framgår det også at Regjeringen har besluttet å innføre treårig bachelor som grunnutdanning for fengselsbetjenter. Tiltaket er ment å bedre kvaliteten i kriminalomsorgen og styrke rekrutteringen til yrket. Det vil også kunne heve profesjonens anseelse og status. I dette høringsnotatet er det tatt høyde for disse endringene.

3 Kort om Kriminalomsorgens høyskole og utdanningssenter KRUS og gjeldende rett

Kriminalomsorgens høyskole og utdanningssenter KRUS tilbyr studier innenfor straffegjennomføring, driver forsknings- og utviklingsarbeid, og fungerer som et kompetansesenter for kriminalomsorgen. Institusjonen deltar i internasjonalt utviklingsarbeid innenfor europeisk kriminalomsorg. Hovedoppgaven er å bidra til høy kvalitet i kriminalomsorgen ved å utvikle og formidle kompetanse om straffegjennomføring.

KRUS er den eneste høyskolen i Norge som tilbyr høyskoleutdanning i straffegjennomføring som kvalifiserer til ansettelse som fengselsbetjent. Høyskolen tilbyr en toårig grunnutdanning for fengselsbetjenter gjennom høyskolekandidatstudiet i straffegjennomføring. Ved høyskolekandidatstudiet ansettes studentene som aspiranter i lønnet utdanningsstilling. I tillegg tilbyr KRUS en ettårig påbyggingsutdanning til bachelor for de som er utdannet til fengselsbetjent. KRUS tilbyr også enkeltemner og etter- og videreutdanning for fengselsbetjenter og andre profesjonsgrupper som skal arbeide eller arbeider i kriminalomsorgen.

KRUS ledes i dag av en direktør. Styring skjer gjennom Justis- og beredskapsdepartementets tildelingsbrev til Kriminalomsorgsdirektoratet og direktoratets disponeringsbrev og andre bindende oppdrag til KRUS.

Det følger av overgangsbestemmelsen i universitets- og høyskoleloven § 17-3 at forskrifter som er fastsatt med hjemmel i regler som blir opphevet eller endret ved loven, gjelder til departementet fastsetter noe annet. Den nå opphevede lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven 2005) er gjort delvis gjeldende for KRUS ved innlemmingsforskriften, og gjelder altså fram til ny tilpasningsforskrift trer i kraft.

De bestemmelsene i universitets- og høyskoleloven 2005 som i innlemmingsforskriften er gjort gjeldende for KRUS er kapittel 1 om lovens formål og virkeområde; kapittel 2 om Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT); kapittel 3 om faglige bestemmelser og akkreditering med unntak av § 3-7 om studentopptak; § 4-1 om studentorgan; § 4-2 om faglig oppfølging og utdanningsplan; § 4-3 om læringsmiljø; § 4-3 a til § 4-3 g med nærmere regler om læringsmiljø, varsling, tilrettelegging mv.; § 4-4 om studentenes representasjon i institusjonens organer; § 5-2 og § 5-3 om klage ved eksamen; kapittel 6 om ansettelse, med unntak av § 6-3 første, andre, fjerde og femte ledd om blant annet styrets rolle ved ansettelser; § 7-6 tredje ledd om at universiteter og høyskoler skal regnes som offentlige organer etter likestillings- og diskrimineringsloven § 28; og kapittel 12 om forhold utad, partsforholdet, eiendomsforvaltning og samarbeid og deltakelse i andre tiltak. De øvrige bestemmelsene i loven gjelder ikke for KRUS.

Det følger av gjeldende universitets- og høyskolelov § 1-2 tredje ledd bokstav a at Kongen i forskrift kan gjøre unntak fra og nødvendige tilpasninger til lovens regler for enkelte institusjoner som tilbyr høyere utdanning. Slike unntak foreslås i punkt 7 nedenfor.

4 Institusjonens navn

Når institusjonen blir akkreditert som høyskole, bør dette også reflekteres i navnet. Et navnebytte, som ikke inkluderer «utdanningssenter» vil også kunne føre til

høyere anseelse som utdannings- og forskningsinstitusjon. Ulempen ved at navnet i en periode vil være ukjent, oppveies etter departementets syn av fordelene med et fremtidsrettet navn som bedre speiler institusjonens oppgaver og formål.

Alternative navn kan blant annet være:

- Kriminalomsorgens høgskole, forkortet KOHS
- Høgskolen for kriminalomsorg, forkortet HKO
- Kriminalomsorgshøgskolen, forkortet KOHS
- Høgskolen for straffegjennomføring, forkortet HSG
- Straffegjennomføringshøgskolen, forkortet SHS

Navn som inneholder benevnelsen «straffegjennomføring» vil samsvare med navnet på lov 18. mai 2001 nr. 21 om straffegjennomføring (straffegjennomføringsloven) og forskrift 22. februar 2002 nr. 183 om straffegjennomføring (heretter omtalt som straffegjennomføringsforskriften). Benevnelsen «straffegjennomføring» omfatter imidlertid også annen straffegjennomføring enn den som foregår i kriminalomsorgens enheter, herunder i konfliktrådene.

Navnet Kriminalomsorgens høgskole vil i størst grad videreføre dagens navn, noe som vil skape gjenkjennelse. Bruken av genitiv innebærer imidlertid at høgskolen fremdeles kan framstå som en integrert del av kriminalomsorgens virksomhet. Dette navnet kan derfor undergrave intensjonen om institusjonens akademiske frihet.

Med navnet Høgskolen for kriminalomsorg vil man unngå denne tilknytningen. Omsorg er det ene av to hovedpilarer i utdanningen som fengselsbetjent, nemlig sikkerhet og omsorg. Videre er kriminalomsorg et bredere begrep enn straffegjennomføring, og favner derfor i større grad høgskolens bredde. Forskningsvirksomheten ved høgskolen kan omfatte forskning på kriminalomsorgen som institusjon og som organisasjon, og sammenligne denne med andre land. KRUS tilbyr i dag ulike grader i straffegjennomføring, men også veiledningsstudier og innføring i kriminalomsorgen som virksomhet. Virksomheten favner dermed vesentlig bredere enn «straffegjennomføring», selv om dette er helt sentralt. Et tilleggsmoment er at svært mange av søkerne til høgskolen oppgir omsorg som en stor motivasjonsfaktor. Det kan derfor være grunn til å fremheve «omsorg» i høgskolenavnet, heller enn «straff», med tanke på å nå potensielle søkere til utdanningen.

Ved å bruke benevnelsen «Høgskolen», vil navnet også dekke begge målformer, og vil dermed oppfylle kravet i språklova § 10 andre ledd.

Departementet foreslår på denne bakgrunn navnet Høgskolen for kriminalomsorg, forkortet HKO, men ber om høringsinstansenes syn på dette.

Kompetansen til å fastsette navn på universiteter og høyskoler foreslås lagt til Justis- og beredskapsdepartementet, se punkt **Feil! Fant ikke referanseilden..**

5 Endringer i organisering, styring og uavhengighet

Kriminalomsorgens høgskole og utdanningssenter KRUS er i dag underlagt Kriminalomsorgsdirektoratet, som igjen er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. KRUS har ikke et eget styre, og er ikke en selvstendig

institusjon etter universitets- og høyskoleloven, men en del av kriminalomsorgens etatsstruktur.

Politihøgskolen er også underlagt Justis- og beredskapsdepartementet, men er definert som et sentralt politiorgan, jf. forskrift 25. november 2005 om Politihøgskolens styre, oppgaver og virksomhet § 1 nr. 1. Det gir Politihøgskolen noe mer institusjonell autonomi enn KRUS. Det er særskilte regler fastsatt i politiloven og tilhørende forskrifter. Fordelene ved denne modellen er at utdanningen kan tilpasses politiets behov, og at det er tett kobling mellom utdanning, praksis og styringssignaler. Dette gir effektiv ressursbruk og målrettet kompetanseutvikling. Samtidig er Politihøgskolen, som en del av universitets- og høyskolesektoren, pålagt å fremme og verne om den akademiske friheten, i tråd med reglene i universitets- og høyskoleloven.

Øvrige statlige universiteter og høyskoler har stor grad av faglig og institusjonelt selvstyre, forankret i universitets- og høyskoleloven. Dette innebærer frihet til å organisere virksomheten, utvikle fagtilbud og drive forskning uten politisk styring. Uavhengige høyskoler har frihet til å utvikle faglige profiler, prioritere forskning og undervisning etter akademiske kriterier, og inngå samarbeid nasjonalt og internasjonalt. Dette fremmer kvalitet, innovasjon og kritisk tenkning. Uavhengighet styrker også institusjonenes evne til å være et korrektiv i samfunnet, og til å utvikle kunnskap på tvers av politiske føringer. Samtidig kan det gi utfordringer med å sikre at utdanningene er i tråd med samfunnets behov og etatenes krav.

I lys av at KRUS i løpet av 2025 skal søke akkreditering som høyskole, foreslår departementet at institusjonen gis en ny organisasjonsform som balanserer faglig autonomi med etatens behov for styring og samordning. En modell tilsvarende Politihøgskolens, med eget styre og med enkelte tilpasninger til universitets- og høyskoleloven, vil kunne ivareta både akademiske kvalitetskrav og kriminalomsorgens behov for en praksisnær utdanning. Departementet ser behovet for en viss styring av høyskolen som eneste leverandør av fengselsbetjenter til kriminalomsorgen. Samtidig er det viktig for institusjonens utvikling og kvalitet at den sikres tilstrekkelig uavhengighet og akademisk frihet. Dette er også i tråd med NOKUTs forståelse av kravet om at en akkreditert høyskole skal være et selvstendig rettssubjekt med eget styre som er ansvarlig for alle forhold ved høyskolen, se NOKUTs *Veiledning – Akkreditering som høyskole* side 10.¹

Departementet foreslår at høyskolen fremdeles skal ha en formell tilknytning til Kriminalomsorgsdirektoratet og Justis- og beredskapsdepartementet, men at denne tilknytningen organiseres slik at den faglige og institusjonelle autonomien styrkes. Høyskolen vil med en ny tilpasningsforskrift og som akkreditert høyskole fortsatt få sin økonomiske bevilgning over et eget kapittel under Justis- og beredskapsdepartementets del av statsbudsjettet. De overordnede, politisk fastsatte målene for kriminalomsorgen konkretiseres gjennom resultatkrav i tildelingsbrevet til Kriminalomsorgsdirektoratet og direktoratets disponeringsskriv til høyskolen. Høyskolen vil rapportere til departementet via direktoratet.

Samtidig vil den faglige og institusjonelle autonomien styrkes ved at høyskolen etableres som et eget forvaltningsorgan med et styre som er institusjonens øverste organ i tråd med universitets- og høyskoleloven. Det foreslås derfor ikke unntak

¹ Midlertidig versjon til 1. august 2025.

fra reglene om at styret er institusjonens øverste organ i universitets- og høyskoleloven. Styret vil ha ansvaret for at den faglige virksomheten holder høy kvalitet og for at institusjonen drives effektivt og i overensstemmelse med de lover, forskrifter og regler som gjelder og de rammer og mål som gis av overordnet myndighet. For øvrig legges det til grunn at styret, så langt det passer, vil følge Kunnskapsdepartementets veileder *Rammer for arbeidet i styrene for universiteter og høyskoler*. Styret skal inkludere både interne og eksterne medlemmer, inkludert representanter fra kriminalomsorgen og universitets- og høyskolesektoren, se punkt 7.4 nedenfor.

Departementet foreslår heller ikke unntak fra bestemmelsene i universitets- og høyskoleloven om rektor. En ansatt rektors oppgaver og myndighet etter universitets- og høyskoleloven tilsvarer i stor grad de som direktøren ved KRUS har i dag. Rektoren bør, som direktøren i dag, legge vekt på å ivareta et godt samarbeid med Kriminalomsorgsdirektoratet, for eksempel gjennom deltakelse i etatsledergruppen, men dette må skje innenfor rammene av styrets overordnede myndighet. Det innebærer at rektoren er underlagt styret i faglige og strategiske spørsmål, og at rollen i etatsledergruppen primært er rådgivende og koordinerende. Det er styret som vil fastsette rammene for rektor som daglig leder av høgskolen, jf. universitets- og høyskoleloven § 4-5. Dette vil sikre at høgskolen fortsatt vil være relevant og integrert i kriminalomsorgens praksisfelt, samtidig som institusjonen får nødvendig frihet til å utvikle seg som en akademisk høgskole.

Når høgskolen blir eget rettssubjekt med eget styre, følger det at høgskolen har arbeidsgiveransvar for sine ansatte, herunder aspirantene. Det må derfor etableres en egen arbeidsgiverstruktur for høgskolen. Dette vil kunne styrke institusjonens autonomi og gjøre det lettere å rekruttere og beholde faglig personale med akademisk kompetanse. Om overgangsregler for de ansatte, se punkt 8 nedenfor.

En slik modell vil bidra til å sikre høgskolens legitimitet, styrke kvaliteten i utdanning og forskning, og samtidig opprettholde en hensiktsmessig kobling til kriminalomsorgens samfunnsoppdrag.

6 Samordna opptak

Samordna opptak koordinerer opptaket til 27 universiteter og høgskoler og 24 fagskoler, både offentlige og private. Hovedprinsippet i det samordna opptaket er at hver søker sender én søknad (med inntil 10 prioriterte studier). Søkeren får tilbud om studieplass på sitt høyest prioriterte studieønske hvor søkeren er kvalifisert, og har nok poeng til en studieplass i konkurranse med andre søkere. Saksbehandlingen foregår normalt ved det enkelte studiestedet, etter felles regler.

Med et samordna opptak ivaretas prinsippet om likebehandling av søkere og dermed en rettferdig tilgang til høyere utdanning for alle. Samtidig innebærer det en stor effektivitets- og samfunnsøkonomisk gevinst ved at lærestedene saksbehandler for hverandre og søkerne kun sender én søknad. For høgskolen vil det kunne synliggjøre grunnutdanningen, og kriminalomsorgen som arbeidsfelt. Man vil også kunne tiltrekke seg andre søkergrupper enn de som oppsøker studiet på eget initiativ. Inkludering i Samordna opptak vil også, sammen med omleggingen til treårig bachelor, kunne høyne statusen til utdanningen. En slik ordning vil også kunne legge til rette for å samkjøre søknadsprosesser med Politihøgskolen for kandidater som søker begge studiene.

Også gjennom opptak via Samordna opptak, er det mulig å ha en opptaksprøve som både er kvalifiserende og som gir en tilleggspoengsum i konkurransen om studieplass, slik KRUS har i dag. Høgskolen vil kunne behandle alle søknader også dersom de innkommer via Samordna opptak. Dette vil ivareta høgskolens behov for å kunne tilby studieplass til de best kvalifiserte og egnede søkerne.

I Samordna opptak er det mulig å ha 1. mars som søknadsfrist for enkelte studier, som sammenfaller med søknadsfristen KRUS har på heltidsutdanningen i dag. Normalt er søknadsfristen 15. april i Samordna Opptak. Høgskolen bør vurdere om den alminnelige søknadsfristen også bør gjelde for institusjonen.

Departementet foreslår at opptak til treårig bachelor i straffegjennomføring innlemmes i Samordna opptak. Dette vil først kunne skje fra det tidspunktet høgskolen vil kunne tilby treårig bachelor som grunnutdanning.

7 Ny forskrift om organiseringen av Høgskolen for kriminalomsorg og tilpasning til universitets- og høyskoleloven

7.1 Innledning

I sitt brev 8. mai 2025 skrev direktoratet:

«... Til forskjell fra flertallet av høyskoler, som er tilknyttet KD, er det spesielt nødvendig med en tilpasningsforskrift for å sikre at relevante juridiske krav og administrasjonsprosedyrer er i samsvar med KRUS sin institusjonelle tilknytning til JD og KDI. Forslag til tilpasningsforskrift ivaretar nødvendig tilknytning til kriminalomsorgen og balanserer behovet for styring og selvstendighet som høyskole. Utdanningene som KRUS tilbyr, er unike fordi KRUS utdanner personer som vil få myndighet til å anvende statens maktmidler innenfor JD og KDIs ansvarsområde og styring. Utdanningene skal være relevante og dimensjonert ut fra etatens behov for kvalifisert personell. Derfor er etatstilknytningen nødvendig.»

Det foreslås ny forskrift for å tydeliggjøre organiseringen av høgskolen som selvstendig og uavhengig høyskole, underlagt Justis- og beredskapsdepartementet og Kriminalomsorgsdirektoratet, og med nødvendige tilpasninger til universitets- og høyskoleloven.

7.2 Formål og virkeområde

I brevet 8. mai 2025 skrev Kriminalomsorgsdirektoratet blant annet at det er nødvendig å tydeliggjøre at formålet med tilpasningsforskriften er å innføre nødvendige tilpasninger til universitets- og høyskoleloven, og at forskriften gjelder for høgskolen.

Departementet forslår å innta som § 1 i ny tilpasningsforskrift at forskriften gjelder organiseringen av Høgskolen for kriminalomsorg, og gjør nødvendige tilpasninger til universitets- og høyskoleloven med tilhørende forskrifter.

7.3 Høgskolens ansvar og oppgaver

7.3.1 Gjeldende rett

Universitets- og høyskoleloven § 2-1 lyder:

«§ 2-1. Universiteters og høyskolars oppgaver

Universiteter og høyskoler skal

- a. tilby høyere utdanning basert på det fremste innenfor forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap
- b. utføre forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid
- c. bidra til å spre og formidle resultater fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid
- d. bidra til livslang læring og tilby etter- og videreutdanning
- e. legge til rette for at institusjonens ansatte og studenter kan delta i samfunnsdebatten
- f. bidra til innovasjon og verdiskaping basert på resultater fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid
- g. samarbeide med relevante aktører på internasjonalt, nasjonalt, regionalt og lokalt nivå for å bedre kvaliteten på virksomheten og gjøre den mer relevant.»

Videre stilles det krav til institusjonsakkreditering i forskrift 28. juni 2024 nr. 1392 til universitets- og høyskoleloven (universitets- og høyskoleforskriften) § 1-1 med generelle krav og § 1-2 med særskilte krav til høyskoler.

Forskrift 5. april 2025 nr. 619 om aspiranter i kriminalomsorgen (heretter omtalt som aspirantforskriften) § 2 første ledd lyder:

«Kriminalomsorgens høgskole og utdanningssenter (KRUS) har ansvar for å utdanne aspirantene til fengselsbetjenter.»

7.3.2 Departementets vurdering

Departementet foreslår en ny bestemmelse om høgskolens ansvar og oppgaver, til utfylling av reglene i universitets- og høyskoleloven og -forskriften. I ny tilpasningsforskrift § 2 bokstav a foreslås det å presisere at høgskolen er ansvarlig for høgskoleutdanningen som kvalifiserer til ansettelse som fengselsbetjent. Bestemmelsen er basert på gjeldene aspirantforskrift § 2 første ledd. Ordlyden er valgt for å tydeliggjøre skillet mellom utdannelsen og det å være ansatt som fengselsbetjent.

I tillegg foreslår departementet å presisere at høgskolens oppgave også er forskning, faglig utviklingsarbeid og formidling av høy kvalitet innen fagfeltene straffegjennomføring og kriminalomsorg, se forslag til § 2 bokstav b. Dette er basert på kravene til institusjonsakkreditering i universitets- og høyskoleforskriften § 1-1 og § 1-2.

Som § 2 bokstav c foreslår departementet å ta inn en bestemmelse om at høgskolen skal tilby etter- og videreutdanning for personer som jobber med straffegjennomføring. Ordlyden er valgt for at slik utdanning skal kunne være tilgjengelig også for andre enn fengselsbetjenter, f.eks. ansatte i helsetjenesten, verksbetjenter, miljøarbeidere med annen fagbakgrunn, jurister og ledere.

For øvrig gjelder reglene om universiteters og høgskolers oppgaver i universitets- og høyskoleloven § 2-1, og dette presiseres i § 2 andre punktum.

7.4 Organisering, styring og ledelse

7.4.1 Gjeldende rett

Aspirantforskriften § 5 første punktum lyder:

«Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) har ansvar for å utarbeide en rammeplan for fengselsbetjentutdanningen. Rammeplanen beskriver det overordnede læringsutbyttet kandidaten skal tilegne seg gjennom utdanningen.»

Tilsvarende bestemmelse i forskrift 23. juni 2011 nr. 854 om eksamen ved fengselsbetjentutdanningen (heretter omtalt som eksamensforskriften) § 7 lyder:

«Rammeplan er en nasjonal plan som beskriver mål, omfang, innhold, organisering og vurderingsordning i et studium. Rammeplan for fengselsbetjentutdanningen fastsettes av Kriminalomsorgsdirektoratet.»

Av universitets- og høyskoleloven § 3-8 andre ledd bokstav b følger det at «[d]epartementet» kan gi forskrift om nasjonale rammeplaner for enkelte studier.

Kapittel 4 i universitets- og høyskoleloven omhandler organisering og ledelse. Av relevans nevnes at § 4-1 omhandler styrets ansvar og oppgaver, § 4-3 omhandler styrets sammensetning og § 4-4 valg og oppnevning av styret. Styret skal ifølge universitets- og høyskoleloven § 4-3 første ledd ha elleve medlemmer. Fire av medlemmene skal velges blant ansatte i vitenskapelige stillinger, ett blant de teknisk og administrativt ansatte, to blant studentene, mens fire skal være eksterne medlemmer. § 4-3 andre ledd gir styret, med tilslutning fra minst halvparten av styremedlemmene, adgang til å vedta en annen styresammensetning enn den som framgår av bestemmelsens første ledd.

Av § 7-10 følger det at klage på vedtak om ordensstraff, oppsigelse, suspensjon og avskjed avjøres av styret selv eller av «departementet» når vedtaket er fattet av styret.

Det er flere bestemmelser i universitets- og høyskoleloven som legger forskriftskompetanse til «departementet». Blant annet gjelder dette § 8-1 femte ledd om spesielle opptakskrav, § 8-3 om adgangsregulering til et bestemt studium, § 10-9 tredje ledd om tilsyn med læringsmiljøet, § 11-3 om innholdet i utdanningsplanen og § 12-1 sjette ledd om hva som er falske dokumenter ved opptak. Opptaksforskriften § 7-3 gir departementet hjemmel til å gi forskrift om spesielle kvoter ved rangering av søkere ved opptak.

7.4.2 Kriminalomsorgsdirektoratets forslag

I sitt brev 8. mai 2025 foreslo Kriminalomsorgsdirektoratet å innta i forskriften § 2 en beskrivelse av de nødvendige tilpasningene og definisjonene som konkretiserer ansvaret i styringslinjen fra Justis- og beredskapsdepartementet og Kriminalomsorgsdirektoratet til høgskolen.

Direktoratet foreslo også å angi at der kompetansen var lagt til «departementet» i enkelte av bestemmelsene i universitets- og høyskoleloven, skulle dette forstås som Justis- og beredskapsdepartementet, og at denne kompetansen skal delegeres til Kriminalomsorgsdirektoratet. Dette gjaldt universitets- og høyskoleloven § 3-8 andre ledd bokstav b, § 4-1 andre ledd, § 4-3 første ledd tredje punktum, § 4-3 fjerde ledd, § 4-4 tredje ledd, § 4-4 fjerde ledd fjerde punktum, § 7-10 og § 8-3.

Videre anbefalte direktoratet at det ble inntatt i tilpasningsforskriften at «den overordnede myndigheten» etter § 4-1 andre ledd er Kriminalomsorgsdirektoratet.

Direktoratet mente det ikke var grunnlag for tilpasninger til universitets- og høyskoleloven § 4-1 sjette ledd og § 8-4.

7.4.3 Departementets vurdering

7.4.3.1 Organisatorisk tilhørighet og klageinstans – første ledd

Høgskolen skal som nevnt fremdeles være organisatorisk og økonomisk underlagt Justis- og beredskapsdepartementet og Kriminalomsorgsdirektoratet. Dette i motsetning til andre høgskoler som er underlagt Kunnskapsdepartementet.

Tilknytningen til Justis- og beredskapsdepartementet og Kriminalomsorgsdirektoratet foreslås inntatt i § 3 første ledd. Videre foreslås det å innta at Kriminalomsorgsdirektoratet er klageinstans for vedtak truffet av styret, og at dette innebærer en tilpasning til universitets- og høyskoleloven § 7-10, som, som nevnt, legger klagekompetansen over styrets vedtak i personalsaker til «departementet».

Hva som er «overordnet organ» etter universitets- og høyskoleloven § 4-1 andre ledd vil variere ut fra hvor kompetansen ligger. Det kan være Justis- og beredskapsdepartementet, Kriminalomsorgsdirektoratet eller Kunnskapsdepartementet. For eksempel er det Kunnskapsdepartementet som har det overordnede ansvaret for universitets- og høyskoleloven og -forskriften, og som bl.a. fastsetter veilederen *Rammer for arbeidet til styrene for universiteter og høyskoler*. Kriminalomsorgsdirektoratet setter rammene ved utarbeidelse av rammeplan og disponeringsskriv, og Justis- og beredskapsdepartementet har det overordnede styringsansvaret. Hvilken etat som er «overordnet organ» i den enkelte sammenhengen vil følge av organiseringen, og regelverket. Departementet ser derfor ikke grunn til å regulere hva som ligger i «overordnet organ», slik Kriminalomsorgsdirektoratet har foreslått, utover det som framgår av forslaget til tilpasningsforskriften § 3 første ledd.

7.4.3.2 Rammeplan – andre ledd

I § 3 andre ledd foreslås inntatt at det er Kriminalomsorgsdirektoratet som har ansvaret for å utarbeide rammeplan for høgskoleutdanningen, og at denne skal godkjennes av Justis- og beredskapsdepartementet. Dette er en videreføring av aspirantforskriften § 5 første og andre punktum og eksamensforskriften § 7, med den endringen at rammeplanen skal godkjennes av departementet.

I universitets- og høyskoleloven er det lagt til grunn at nasjonale rammeplaner kun er aktuelt for profesjonsstudier der det av hensyn til yrkesutøvelsen er behov for at kandidatene skal ha ganske lik kompetanse uansett hvilken institusjon de har studert ved, jf. Prop. 126 L (2022–2023) punkt 23, merknaden til § 3-8 andre ledd bokstav b. Ettersom studier innen straffegjennomføring bare tilbys ved én institusjon, er det ikke nødvendig med rammeplan av likhetshensyn. Dette anses likevel nødvendig for å sikre tilstrekkelig styring av de overordnede rammene for etatsutdanningen. Dette innebærer en tilpasning til universitets- og høyskoleloven § 3-8 andre ledd bokstav b, og dette foreslås presisert i tilpasningsforskriften § 3 andre ledd tredje punktum. Kompetansen etter denne bestemmelsen legges derfor ikke til Justis- og beredskapsdepartementet, med mulighet for delegering til Kriminalomsorgsdirektoratet, slik direktoratet har foreslått.

Et alternativ kunne vært at Justis- og beredskapsdepartementet må godkjenne høyskolens studieplaner. Det vil imidlertid frata Kriminalomsorgsdirektoratet styringsmulighet, noe som ikke er ønskelig.

7.4.3.3 Om styret – tredje ledd

Departementet foreslår ikke å gjøre unntak fra bestemmelsen i universitets- og høyskoleloven § 4-3 første ledd om at styret skal ha 11 medlemmer. KRUS er imidlertid en liten høyskole med 58 ansatte og ca 350 studenter, noe som kan tale for et noe mindre styre. Et alternativ kan for eksempel være et styre med fem medlemmer, der to ble valgt blant de ansatte, en blant studentene og to eksterne oppnevnt av departementet. Departementet ber om høringsinstansens syn på styresammensetningen.

I tilpasningsforskriften § 3 tredje ledd foreslås det å innta at det er Justis- og beredskapsdepartementet som oppnevner eksterne styremedlemmer etter forslag fra styret. Dette tilsvarer ordningen for Politihøgskolen. Videre foreslås det at minst én av de eksterne medlemmene skal ha erfaring fra kriminalomsorgen og minst én fra universitets- og høyskolesektoren. Dette gir tilstrekkelig fleksibilitet til at det ved behov kan foreslås eksterne styremedlemmer fra andre sektorer som høyskolen kan ha behovet for.

I tilpasningsforskriften § 3 tredje ledd fjerde setning foreslås det å innta at universitets- og høyskoleloven § 4-3 andre ledd første punktum ikke gjelder for Høgskolen for kriminalomsorg. Bestemmelsen innebærer at styret blant annet kan beslutte at det kan være flere eller færre eksterne medlemmer enn det som følger av første ledd. Dette vil kunne undergrave bestemmelsen om departementets oppnevning av eksterne styremedlemmer og hvilken kompetanse disse skal ha. Det gjøres derfor unntak fra universitets- og høyskoleloven § 4-3 andre ledd første punktum.

7.4.3.4 Presisering av hvilket departement som har myndighet

Departementet er enig med Kriminalomsorgsdirektoratet i at kompetansen som i enkelte bestemmelser i universitets- og høyskoleloven legges til «departementet» bør ligge hos Justis- og beredskapsdepartementet. Nærmere bestemt mener departementet at dette bør gjelde universitets- og høyskoleloven § 3-1 andre ledd om fastsetting av navn, § 4-1 sjette ledd om godtgjøring for styreverv, § 4-3 om å fastsette en annen styresammensetning eller styreordning, § 4-4 om styrets funksjonsperiode og styremedlemmenes tjenestetid og oppnevning av styreleder, § 8-1 femte ledd om spesielle opptakskrav, § 8-3 om adgangsregulering til et bestemt studium, § 10-9 tredje ledd om tilsyn med læringsmiljøet, § 11-3 fjerde ledd om innholdet i utdanningsplanen og § 12-1 sjette ledd om hva som anses som falske dokumenter. I tillegg mener departementet det bør gjelde opptaksforskriften § 7-3 om spesielle kvoter for opptak.

Kompetansen til å beslutte dette ligger hos Kongen, men trenger ikke å inntas i forskriften, og foreslås derfor ikke inntatt som en del av tilpasningsforskriften.

7.5 Spesielle opptakskrav og krav om politiattest

7.5.1 Gjeldende rett

Opptaksforskriften § 4-10 angir spesielle opptakskrav for enkelte fag og utdanninger, som er listet i bestemmelsen. Bestemmelsen inneholder ikke spesielle opptakskrav for studier ved KRUS.

Aspirantforskriften § 7 treje og fjerde ledd lyder:

«Søkeren må oppfylle følgende spesielle opptakskrav i tillegg til generell studiekompetanse:

- a. Vandel det ikke er noe å utsette på, jf. straffegjennomføringsloven § 8
- b. Fylt 20 år i opptaksåret
- c. Førerkort klasse B
- d. Oppfylle medisinske krav fastsatt av KRUS
- e. Tilfredsstillende fysikk, herunder bestå en fysisk funksjonstest fastsatt av KRUS
- f. Personlige egenskaper som gjør søkeren kvalifisert for tjeneste i kriminalomsorgen.

Kravene a til d må dokumenteres av søkeren. Kravene e og f blir vurdert gjennom opptaksprøver. Reelle søkere for opptak må levere uttømmende politiattest og legeerklæring.»

Forskrift 16. november 2018 nr. 1811 om studiet bachelor i straffegjennomføring (heretter omtalt som bachelorforskriften) kapittel 3 har regler om opptak til den ettårige påbygningsutdanningen som gir graden bachelor. Det er både regler om opptakskrav, rangering og kvoter, tilleggspoeng og opptak til enkeltemner. Bestemmelsen om rangering og kvoter sier noe om forholdet mellom de med høgskolekandidatutdanning (fra og med 2012), de med fengselsbetjentutdanning fra perioden 2004–2012 og de som har fengselsbetjentutdanning fra før 2004.

Straffegjennomføringsloven § 8 gir hjemmel for å innhente «uttømmende politiattest». Etter bestemmelsen er dette et vilkår for å «bli tilsatt i kriminalomsorgen».

I universitets- og høyskoleloven er det hjemmel til å innhente såkalt barneomsorgsattest for studenter som kan komme i kontakt med mindreårige, jf. § 12-2 første ledd første punktum. Denne bestemmelsen hjemler ikke innhenting av uttømmende politiattest.

Tredje punktum i samme bestemmelse lyder:

«I tillegg gjelder særlige regler om politiattest for bestemte typer yrkesutøvelse tilsvarende for studenter som deltar i klinisk undervisning eller praksis.»

Denne bestemmelsen innebærer at kravet om politiattest etter straffegjennomføringsloven § 8 også gjelder for studentene. Etter ordlyden gjelder denne bestemmelsen bare i den utstrekningen studentene deltar i praksis, og hjemler ikke innhenting av utvidet politiattest ved opptak.

7.5.2 Departementets vurdering

Departementet foreslår å innta de spesielle kravene som i dag gjelder for opptak av aspiranter, i tilpasningsforskriften § 4 første og andre ledd. Kravene foreslås å

gjelde «grunnutdanningen ved Høgskolen for kriminalomsorg». Dette er ment å omfatte studenter på bachelorstudiet, både de som gjennomfører påbyggingsutdannelsen og de som etter hvert blir tatt opp i det treårige bachelorprogrammet. Bestemmelsen innebærer en tilpasning til universitets- og høyskoleloven § 8-3 og opptaksforskriften, noe som foreslås presisert i § 4 femte ledd. De spesielle opptakskravene kan på sikt tas inn i opptaksforskriften § 4-10. For aspiranene vil bestemmelsen i aspirantforskriften § 7 tredje ledd fremdeles gjelde.

I tilpasningsforskriften § 4 tredje ledd foreslås det å innta en hjemmel for å innhente uttømmende politiattest for studentene. Ved innføring av ulønnet treårig bachelor, vil ikke studentene lenger være ansatt i kriminalomsorgen. Etter omorganiseringene vil heller ikke aspirantene være ansatt i kriminalomsorgen under studiene, men ved høgskolen. Hjemmelen i straffegjennomføringsloven § 8 vil derfor ikke lenger være dekkende. For fremdeles å ha hjemmel til å innhente utvidet politiattest ved opptak av studenter, foreslår departementet å innta en hjemmel for dette i tilpasningsforskriften § 4 tredje ledd. Departementet mener universitets- og høyskoleloven § 1-2 tredje ledd bokstav a gir tilstrekkelig hjemmel for bestemmelsen, se punkt 7.6.2 nedenfor. I tråd med universitets- og høyskoleloven § 12-2 første ledd andre punktum, foreslås det også at politiattesten kan innhentes underveis i studiet. Dette vil sikre høgskolen muligheten til å innhente oppdatert informasjon dersom det er mistanke om at en student har gjort noe straffbart etter opptaket. Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende rett, og innebærer en tilpasning til universitets- og høyskoleloven § 12-2, som foreslås presisert i tilpasningsforskriften § 4 femte ledd.

I tilpasningsforskriften § 4 fjerde ledd foreslås det at Høgskolen for kriminalomsorg gis hjemmel til å gi forskrift om særlige opptakskrav til den ettårige påbyggingsutdanningen til bachelor. Dette er en endring i gjeldende rett, hvor kompetansen ligger hos Kriminalomsorgsdirektoratet. Endringen gjøres for å legge til rette for at høgskolen skal kunne gi en samlet forskrift om studier og eksamen ved høgskolen. Også dette forslaget innebærer en tilpasning til universitets- og høyskoleloven § 8-3 og opptaksforskriften.

Forslagene er for øvrig en videreføring av gjeldende rett. Formålet er å ta opp søkere som er egnet til å være fengselsbetjener. Bestemmelsen går ikke lenger enn det som anses nødvendig for å oppnå formålet, er ikke i strid med diskrimineringsforbudet i Grunnloven § 98 eller retten til utdanning etter § 109.

I tilpasningsforskriften § 4 femte ledd foreslås det å presisere at bestemmelsen innebærer tilpasning til universitets- og høyskoleloven § 8-3 og § 12-2, og til opptaksforskriften.

7.6 Øvrige tilpasninger til universitets- og høyskoleloven og tilhørende forskrifter

7.6.1 Retten til å gå opp til eksamen uten å være tatt opp som student (privatist)

Universitets- og høyskoleloven § 11-4 gjelder retten til å gå opp til eksamen. I første ledd andre setning framgår det at retten til å gå opp til eksamen også gjelder

for studenter som ikke er tatt opp på det aktuelle studiet. Første ledd tredje punktum og tredje ledd har også regler om privatister.

Undervisningen ved høyskolen er obligatorisk, og mye av undervisningen er praktisk. Praksis i kriminalomsorgen er også en sentral del av utdanningen. Departementet foreslår derfor å innta i tilpasningsforskriften § 5 første ledd at universitets- og høyskoleloven § 11-4 første ledd andre og tredje punktum og tredje ledd ikke gjelder for høyskolen. Dette er likevel ikke til hinder for at høyskolen i forskrift kan gi bestemmelser om at privatister f.eks. kan ta eksamen i enkeltemner som ikke krever fysisk oppmøte.

7.6.2 Særregler for aspiranter

7.6.2.1 Hjemmel

Det følger som nevnt av universitets- og høyskoleloven § 1-2 tredje ledd bokstav a at Kongen kan gi forskrift om «unntak fra og nødvendige tilpasninger til lovens regler for enkelte institusjoner som tilbyr høyere utdanning». Spørsmålet er om dette hjemler å gi bestemmelser som er på siden av hva som reguleres i universitets- og høyskoleloven.

Det følger av forarbeidene til loven at utvidelsen av virkeområdet for loven til å omfatte blant annet KRUS ikke er ment å innskrenke muligheten til å tilpasse anvendelsen av loven, se Prop. 126 L (2022–2023) punkt 5.2.2. Dette taler for at det skal kunne gis tilsvarende regler som i dag gjelder for KRUS med hjemmel i universitets- og høyskoleloven. Forslaget i denne høringen er utfyllende bestemmelser til universitets- og høyskoleloven og videreføring av bestemmelser i dagens regelverk. Det vises til at universitets- og høyskoleloven i utgangspunktet gjelder for aspirantene, og at det er nødvendig med tilpasningsbestemmelser for å hindre uklarheter og motstrid, ettersom aspirantene også er omfattet av statsansattelloven. Departementet legger derfor til grunn at bestemmelsen i universitets- og høyskoleloven § 1-2 tredje ledd bokstav a gir tilstrekkelig hjemmel til å gi bestemmelser om hvilke regler som gjelder for aspirantene. Det samme gjelder bestemmelser om innhenting av utvidet politiattest, se punkt 7.5.

7.6.2.2 Kriminalomsorgsdirektoratets forslag

I brev 8. mai 2025 skrev Kriminalomsorgsdirektoratet følgende om særregler for aspiranter:

«Forslaget til tilpasningsforskrift presiserer også at: ‘Der loven omtaler ‘studentene’ eller ‘studenten’ omfattes også aspiranter.’ Dette er nødvendig siden studenter som er ansatt i kriminalomsorgen, og som får lønn under utdanning mens de tar grunnutdanningen til KRUS, kalles aspiranter.

Forslaget til tilpasningsforskrift presiserer videre at ‘Lov om statsansatte gjelder for aspiranter som er ansatt i lønnede utdanningsstillinger i kriminalomsorgen og Universitets- og høyskolelovens §§ 12-3 fjerde ledd, 12-9 og 12-10 gjelder ikke for dem.’ Kapittel 12 i U-H-loven omhandler regler om adferd og reaksjoner. Forskriftsbestemmelsene knyttet til §§ 12-9 og 12-10 er nødvendig fordi de sikrer at høyskolen ikke må dekke kostnader til advokat eller i forbindelse med rettslige søksmål for aspiranter som er ansatt.

Forslaget til tilpasningsforskrift presiserer videre at ‘Ansvarsområdene til nasjonal klagenemd jf. lovens § 14-2 omfatter ikke aspiranter som er ansatt i lønnede utdanningsstillinger i kriminalomsorgen. Institusjonens nemd for studentsaker er ikke

klageinstans på enkeltvedtak som angår ansettelsesforholdet til ansatte aspiranter. Der UH-lovens bestemmelser kommer i konflikt med ansettelsesforholdet til denne studentgruppen, gjelder statsansatteloven.’

Forslaget medfører at klage på vedtak fattet med bakgrunn i § 12-1 tredje ledd, § 12-2 fjerde ledd, § 12-3 femte ledd, § 12-4 femte ledd, § 12-5 fjerde ledd, § 12-6 andre ledd, § 12-8 tredje ledd ikke skal behandles av nasjonal klagenemd for ansatte studenter. Så lenge KRUS utdanner aspiranter som er ansatt og får lønn under utdanning, vil kriminalomsorgens aspirantnemnd, ansettelsesråd og KRUS sitt styre behandle opptak, ansettelse, saker knyttet til skikkethet, suspensjon og oppsigelse for denne gruppen studenter. Derfor kan heller ikke § 12-3 fjerde ledd gjelde for ansatte aspiranter. Det sentrale ansettelsesråd i KDI er siste klageinstans for ansatte aspiranter, ikke nasjonal klagenemd. ...

Forskriftsbestemmelsen regulerer også at samordna opptak ikke gjelder for gruppen med lønnede aspiranter, siden statsansatteloven regulerer ansettelse av disse. Øvrige bestemmelser i UH-loven og dertil hørende forskrifter vil derimot også gjelde for aspiranter med lønn så lenge bestemmelsene ikke kommer i konflikt med ansettelsesforholdet.»

7.6.2.3 Departementets vurdering

Departementet mener det er behov for tydeligere regulering av hvilke regler som gjelder for aspiranter som er ansatt i utdanningsprogram. Disse omfattes som nevnt av statsansatteloven. Videre vil de, som Kriminalomsorgsdirektoratet skriver, være omfattet av universitets- og høyskoleloven så langt denne ikke kommer i konflikt med statsansatteloven. Det er etter departementets syn nødvendig å tydelig angi hvilke regler som gjelder i tilfeller som det kan være tvil om gjelder ansettelsesforholdet eller undervisningssituasjonen.

På denne bakgrunn foreslår departementet, som anbefalt av direktoratet, å innta i forskriften § 5 andre ledd at statsansatteloven gjelder for ansatte aspiranter. Videre foreslås det å supplere med at aspirantforskriften og eksamensforskriften gjelder for aspirantene. For øvrig gjelder universitets- og høyskoleloven med tilhørende forskrifter så langt det passer, som foreslås inntatt i tredje ledd andre punktum.

For å hindre uklarhet om hvilke regler i universitets- og høyskoleloven og tilhørende forskrifter som ikke gjelder for aspirantene, foreslår departementet å eksplisitt angi hvilke lov- og forskriftsbestemmelser som likevel ikke gjelder for aspirantene. I § 5 andre ledd bokstav a gjøres det unntak fra universitets- og høyskoleloven § 12-3 og universitets- og høyskoleforskriften kapittel 7 om skikkethet. Dette anses tilstrekkelig regulert i aspirantforskriften § 14, jf. statsansatteloven § 15.

Videre gjøres det i bokstav b unntak fra universitets- og høyskoleloven § 12-9 om dekning av kostnader ved klage og § 12-10 om domstolsprøving i saker om utestenging, utelukkelse, uskikkethet og bortvisning etter reglene i kapittel 12. Det vises til at aspirantene er lønnet, og derfor er i posisjon til å dekke egne advokatutgifter. Videre er aspirantenes adgang til å bringe saken inn for retten regulert i statsansatteloven.

Det gjøres også unntak fra universitets- og høyskoleforskriften kapittel 8 om felles klagenemnd, se § 5 andre ledd bokstav c. For aspirantene behandler kriminalomsorgens aspirantnemnd, ansettelsesråd og styret saker om opptak, ansettelse, skikkethet, suspensjon og oppsigelse. Dette er regulert i aspirantforskriften kapittel 5. Med de endringene som foreslås i dette

høringsnotatet, herunder at ansatte ved høghskolen skal være ansette ved høghskolen, og ikke i kriminalomsorgen som i dag, må klager på vedtak fattet av aspirantnemda behandles av høghskolestyret. Alternativt kan myndigheten som i dag ligger til aspirantnemda gis til høghskolestyret. I så fall kan klager på vedtak fattet av høghskolestyret behandles av Det sentrale ansettelsesrådet i Kriminalomsorgsdirektoratet som i dag, se punkt 7.4 om klageorgan. Hvordan dette skal organiseres overlates til høghskolen og Kriminalomsorgsdirektoratet, og kan reguleres i aspirantforskriften.

I tilpasningsforskriften § 5 andre ledd bokstav d inntas det at opptaksforskriften ikke gjelder for aspirantene. Opptak av aspirantene reguleres i aspirantforskriften og eventuelt i ny forskrift om studier og eksamen ved Høghskolen for kriminalomsorg.

For å sikre at aspirantforskriften har tilstrekkelig hjemmel, se punkt 8 nedenfor, inntas det i § 5 andre ledd fjerde punktum at Høghskolen for kriminalomsorg kan gi forskrift om opptak av aspiranter og innholdet i utdanningen, herunder avleggelse og gjennomføring av eksamen. Dette er en videreføring av straffegjennomføringsforskriften § 2-2 andre punktum, med den endringen at kompetansen der er lagt til Kriminalomsorgsdirektoratet. For å sikre høghskolens akademiske frihet, og for at høghskolen selv skal kunne gi og endre samtlige forskrifter om utdanningene de tilbyr, legges kompetansen også til å gi denne forskriften til høghskolen. Som det framgår av punkt 8 nedenfor, vil ikke aspirantforskriften lenger ha hjemmel. Dersom denne fortsatt skal gjelde, må den derfor vedtas på nytt av høghskolen når tilpasningsforskriften trer i kraft.

8 Behovet for forskriftshjemmel for å gi utfyllende bestemmelser og endringer i aspirantforskriften, eksamensforskriften og bachelorforskriften

8.1.1 Gjeldende rett

Straffegjennomføringsforskriften § 2-2 andre punktum lyder:

«Kriminalomsorgsdirektoratet gir forskrift om opptak av aspiranter og innholdet i utdanningen, herunder avleggelse og gjennomføring av eksamen og prøver.»

Både aspirantforskriften og eksamensforskriften er fastsatt med hjemmel i denne bestemmelsen. Bachelorforskriften er hjemlet i universitets- og høghskoleloven.

Forskrift om straffegjennomføring § 2-2 andre punktum har hjemmel i lov 18. mai 2001 nr. 21 om straffegjennomføring (straffegjennomføringsloven) § 1 andre ledd, som lyder:

«Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om kriminalomsorgens virksomhet, organisering og gjennomføringen av fengselsstraff, forvaring, varetekt, samfunnsstraff og andre reaksjoner når det er særskilt bestemt i lov.»

8.1.2 Departementets vurdering

Når styret skal være høghskolens høyeste organ, se punkt 7.4, vil den ikke lenger inngå i «kriminalomsorgens virksomhet» etter straffegjennomføringsloven § 1 andre ledd. Forskriftskompetansen etter den bestemmelsen, som i dag hjemler forskrift om straffegjennomføring § 2-2 andre punktum, vil dermed ikke lenger

omfatte å gi regler for høyskolen. Spørsmålet er om det er behov for en ny forskriftshjemmel til erstatning for forskrift om straffegjennomføring § 2-2 andre punktum.

Universitets- og høyskoleloven § 11-6 tredje ledd gir institusjonene hjemmel til å fastsette forskrifter om gjennomføring av eksamen. Forskriftshjemmelen skal forstås vidt og omfatter blant annet regler om avleggelse av eksamen, eksamensform, sensorordning og gjennomføring av sensur, når og hvor mange ganger en student kan gå opp til eksamen og ha rett til ny praksisperiode, og generelle unntak fra kravet om offentlighet ved muntlig eksamen for de eksamener dette må gjelde for, jf. Prop. 126 L (2022–2023) punkt 23, merknaden til § 11-6 tredje ledd. Videre kan institusjonene fastsette krav til progresjon i studiene, med tilhørende regler om tap av studierett ved manglende progresjon med hjemmel i § 11-1 andre ledd, se Prop. 126 L (2022–2023) punkt 23, merknaden til § 11-1 andre ledd. Universitets- og høyskoleloven § 11-4 andre ledd gir institusjonene hjemmel til å stille krav om aktiviteter som er obligatoriske for at studentene skal kunne gå opp til eksamen. Institusjonen kan også gi forskrift om permisjon etter universitets- og høyskoleloven § 10-7 tredje ledd.

Departementet legger til grunn at universitets- og høyskoleloven, med den nevnte tilpasningen, gir tilstrekkelig hjemmel for høyskolen til å gi utfyllende forskrift om grader og utdanninger, opptak, studierett, eksamen, sensur, fusk, klage over eksamen, vitnemål og sluttdokumentasjon for studenter som ikke er ansatt. Det anses derfor ikke nødvendig med en ny generell forskriftshjemmel til erstatning for den i straffegjennomføringsforskriften § 2-2 andre punktum.

Som følge av de endringene som foreslås i dette høringsnotatet, og som følge av at universitets- og høyskoleloven med tilhørende forskrifter får anvendelse for høyskolen, vil det være behov for endringer i eksamensforskriften, bachelorforskriften og aspirantforskriften. Det legges til grunn at høyskolen iversetter arbeidet med dette så raskt som mulig etter vedtakelsen av endringene foreslått i denne høringen.

9 Overgangsregler

Det er nødvendig med en tydelig regulering av hvem som har ansvaret under en overgangsperiode. Det eliminerer tvetydigheter og sørger for at beslutningsmyndigheten er godt forstått og konsistent. Departementet foreslår derfor, i tråd med Kriminalomsorgsdirektoratets innspill, å innta i tilpasningsforskriften § 6 første ledd første punktum at direktoratet fungerer som styre inntil ordinært styre er oppnevnt. Et slikt interimsstyre sikrer at høyskolens operasjonelle funksjoner fortsetter uavbrutt, og at beslutninger kan tas fortløpende for å opprettholde grunnleggende drift og utvikling. Det tas sikte på at ordinært styre er oppnevnt så snart som mulig etter ikrafttredelsen av tilpasningsforskriften.

I § 6 første ledd andre punktum foreslås det, i tråd med Kriminalomsorgens forslag, å innta at høyskolen har forslagsrett etter tilpasningsforskriften § 3 tredje ledd om oppnevning av eksterne styremedlemmer. Dette er for å ivareta universitets- og høyskolelovens intensjon om at høyskolen, ved styret, skal ha forslagsrett til eksterne styremedlemmer. Når direktoratet fungerer som interimsstyre, vil det ikke ha representanter fra høyskolen, verken ansatte eller studenter. Høyskolen bør derfor sikres forslagsrett til det første ordinære styret.

I tilpasningsforskriften § 6 andre ledd foreslås det å innta at nåværende direktør er rektor inntil rektor i åremålsstilling tiltrer. Styret må avklare ansettelsesforholdet med nåværende direktør. Det bør tas sikte på å ansette rektor i åremålsstilling så snart som mulig etter ikrafttreddelsen av forskriften.

De ansatte ved Kriminalomsorgens høgskole og utdanningssenter KRUS er i dag ansatt i kriminalomsorgen, avdeling/enhet KRUS. Når høgskolen ikke lenger er en integrert del av kriminalomsorgens virksomhet, vil også ansettelsesforholdet endres. Det foreslås derfor inntatt i tilpasningsforskriften § 6 tredje ledd at ansatte anses å være ansatte ved høgskolen fra det tidspunktet

Kriminalomsorgsdirektoratet fastsetter. Dette er for å sikre tilstrekkelig fleksibilitet i overgangsfasen. Det bør tas sikte på at alle ansatte overføres til høgskolen så snart som mulig etter ikrafttreddelsen av tilpasningsforskriften. Overgangen skal ikke innebære endringer i lønns- eller arbeidsvilkår.

10 Endring i andre forskrifter

Straffegjennomføringsforskriften § 2-2 vil ikke lenger ha tilstrekkelig hjemmel i straffegjennomføringsloven § 1 andre ledd, se punkt 8 ovenfor. Bestemmelsen foreslås derfor opphevet. Kompetansen til å endre straffegjennomføringsforskriften ligger hos Justis- og beredskapsdepartementet.

I forskrift 16. desember 2005 nr. 1574 om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler § 26 første punktum foreslås navnet endret til Høgskolen for kriminalomsorg når det nye navnet er vedtatt. Kompetansen til å endre denne forskriften ligger hos Kunnskapsdepartementet.

Universitets- og høyskoleforskriften § 7-1 første ledd lister opp de studiene som er underlagt krav om skikkethetsvurdering. Departementet foreslår at «utdanning ved Høgskolen for kriminalomsorg» inntas som ny nr. 39 i opplistingen. Dette vil likevel ikke gjelde for aspiranter, se punkt 7.6.2. Kompetansen til å endre universitets- og høyskoleforskriften ligger hos Kunnskapsdepartementet.

11 Ikrafttredelse

Det foreslås at forskriften trer i kraft fra det tidspunktet Justis- og beredskapsdepartementet fastsetter, og at det kan besluttes delvis ikrafttredelse. Blant annet vil bestemmelsene om opptak til treårig bachelor først kunne tre i kraft når høgskolen er klare for å ta imot de første studentene på dette studiet.

12 Økonomiske og administrative konsekvenser

De økonomiske og administrative konsekvensene av akkrediteringen av Kriminalomsorgens høgskole og utdanningssenter KRUS som høgskole, ble vurdert av Kriminalomsorgsdirektoratet i brev 8. mai 2025. Der ble det også vurdert potensiell risiko, både ved akkreditering og omlegging til treårig bachelorutdanning, og risikoreduserende tiltak. I sammendraget heter det:

«Vurderingene fra KRUS viser at KRUS allerede oppfyller de nødvendige faglige kravene for å bli en akkreditert høyskole, og de administrative kravene er også stort sett på plass. En omlegging til en treårig, ulønnet grunnutdanning kan være

gjennomførbar fra 2027, men institusjonsakkrediteringen av KRUS er ikke avhengig av denne endringen.

For å gjennomføre institusjonsakkreditering trenger KRUS en tilpasningsforskrift med færre unntak enn den nåværende innlemmingsforskriften. Det reviderte forslaget inkluderer fullt samsvar med Universitets- og høyskoleloven (UH-loven), UH-forskriften, og opptaksforskriften, og har kun enkelte nødvendige tilpasninger.

...

Vurderingen konkluderer med at det er minimale forskjeller i driftskostnader mellom en akkreditert og en ikke-akkreditert høyskole, gitt samme aktivitetsnivå. Det er derfor lite behov for økt finansiering ved KRUS som følge av akkreditering. Endringer i finansiering av kurs og erfaringssamlinger vil ikke påvirkes av institusjonskategorien, og den økonomiske risikoen er vurdert som lav.»

Som det framgår av Meld. St. 31 (2024–2025) vil omleggingen av utdanningen fra toårig lønnet høgskolekandidatutdanning til ordinær treårig bachelorutdanning finansieres gjennom omdisponering av lønnsmidlene. Nærmere innretning av de omdisponerte lønnsmidlene vil tas i de ordinære budsjettprosessene. Studentene ved bachelorstudiet vil kunne søke om ordinært lån og stipend hos Lånekassen. Det legges til grunn at dette dekkes innenfor eksisterende rammer.

Det vil også påløpe noen økte kostnader for høyskolen og muligens noe endret finansieringsansvar mellom høyskolen og Kriminalomsorgsdirektoratet. Dette forutsettes å dekkes innenfor eksisterende rammer.

13 Forslag til forskrift om organisering av Høgskolen for kriminalomsorg (HKO) (tilpasningsforskrift for HKO) mv.

I

Ny forskrift om organiseringen av Høgskolen for kriminalomsorg (HKO) og tilpasning til universitets- og høyskoleloven (tilpasningsforskrift for HKO) foreslås å lyde:

§ 1 Formål og virkeområde

(1) Forskriften gjelder organisering, styring og ledelse av Høgskolen for kriminalomsorg, og gjør nødvendige tilpasninger til universitets- og høyskoleloven med tilhørende forskrifter.

§ 2 Høgskolen for kriminalomsorg sitt ansvar og oppgaver

(1) Høgskolen for kriminalomsorg

- a. har ansvaret for høgskoleutdanningen i straffegjennomføring som kvalifiserer til ansettelse som fengselsbetjent
- b. skal drive forskning, faglig utviklingsarbeid og formidling av høy kvalitet innen straffegjennomføring og kriminalomsorg
- c. skal tilby etter- og videreutdanning for personer som jobber med straffegjennomføring.

For øvrig gjelder reglene om universiteters og høyskolars oppgaver i universitets- og høyskoleloven § 2-1.

§ 3 *Organisering, styring og ledelse*

(1) Høgskolen for kriminalomsorg er organisatorisk og økonomisk underlagt Justis- og beredskapsdepartementet og Kriminalomsorgsdirektoratet. Kriminalomsorgsdirektoratet er klageinstans for vedtak truffet av styret. Dette innebærer en tilpasning til universitets- og høyskoleloven § 7-10.

(2) Kriminalomsorgsdirektoratet har ansvaret for å utarbeide en overordnet rammeplan som beskriver læringsutbytte, praksisstudier, og organisering av høyskoleutdanningen. Rammeplanen skal godkjennes av Justis- og beredskapsdepartementet. Dette innebærer en tilpasning til universitets- og høyskoleloven § 3-8 andre ledd bokstav b.

(3) Justis- og beredskapsdepartementet oppnevner eksterne styremedlemmer etter universitets- og høyskoleloven § 4-3, etter forslag fra styret. Minst én av de eksterne medlemmene skal ha erfaring fra kriminalomsorgen og minst én skal ha erfaring fra universitet- og høyskolesektoren. Samtlige styremedlemmer skal ha et personlig varamedlem. Universitets- og høyskoleloven § 4-3 andre ledd første punktum gjelder ikke for Høgskolen for kriminalomsorg.

§ 4 *Spesielle opptakskrav*

(1) Søkere til grunnutdanningen ved Høgskolen for kriminalomsorg må ha

- a. vandel det ikke er noe å utsette på
- b. fylt 20 år i opptaksåret
- c. førerkort klasse B (personbil)
- d. helse i tråd med de medisinske kravene fastsatt av institusjonen
- e. bestått fysisk opptaksprøve etter nærmere regler fastsatt av institusjonen.

(2) Søkerne skal være egnet til tjeneste i kriminalomsorgen. Om en søker er egnet skal vurderes på bakgrunn av en totalvurdering av personlige kvalifikasjoner.

(3) For å kontrollere om vandelskravet er oppfylt, skal høgskolen kreve fremlagt uttømmende politiattest, jf. politiregisterloven § 41. Attesten kan også kreves framlagt underveis i studiet.

(4) Høgskolen for kriminalomsorg kan i forskrift gi regler om opptak til ettårig påbyggingsutdanning til bachelor.

(5) Denne bestemmelsen innebærer en tilpasning til universitets- og høyskoleloven § 8-3 og § 12-2, og til opptaksforskriften.

§ 5 *Øvrige tilpasninger*

(1) Universitets- og høyskoleloven § 11-4 første ledd andre og tredje punktum og tredje ledd, om retten til å gå opp til eksamen uten å være tatt opp som student, gjelder ikke for Høgskolen for kriminalomsorg.

(2) For aspiranter som er ansatt i lønnet utdanningsstilling gjelder statsansatteloven, forskrift om aspiranter i kriminalomsorgen og forskrift om eksamen ved fengselsbetjentutdanningen. For øvrig gjelder universitets- og høyskoleloven med tilhørende forskrifter så langt det passer, samt denne forskriften. Følgende bestemmelser gjelder likevel ikke for ansatte aspiranter:

- a. universitets- og høyskoleloven § 12-3 og universitets- og høyskoleforskriften kapittel 7 om skikkethetsvurdering
- b. universitets- og høyskoleloven § 12-9 om dekning av kostnader ved klage og § 12-10 om domstolsprøving
- c. universitets- og høyskoleforskriften kapittel 8 om felles klagenemnd
- d. forskrift om opptak til høgare utdanning.

Kriminalomsorgsdirektoratet kan i forskrift fastsette utfyllende bestemmelser om opptak av aspiranter og innholdet i utdanningen, herunder avleggelse og gjennomføring av eksamen.

§ 6 Overgangsregler

(1) Inntil det er oppnevnt styre, er Kriminalomsorgsdirektoratet styre for Høgskolen for kriminalomsorg. Høgskolen for kriminalomsorg foreslår eksterne medlemmer og varamedlemmer til det første ordinære styret etter § 3 tredje ledd.

(2) Inntil rektor i åremålsstilling tiltrer, er nåværende direktør for Høgskolen for kriminalomsorg rektor.

(3) Ansatte i Kriminalomsorgen, avdeling Kriminalomsorgens høyskole og utdanningssenter KRUS, anses ansatt ved Høgskolen for kriminalomsorg fra det tidspunktet Kriminalomsorgsdirektoratet bestemmer. Dette gjelder også aspiranter ansatt i lønnet undervisningsstilling.

II

Forskrift 22. februar 2002 nr. 183 om straffegjennomføring § 2-2 foreslås opphevet.

III

Forskrift 16. desember 2005 nr. 1574 om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler § 26 første punktum foreslås å lyde:

Høgskolen for kriminalomsorg kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel, med normert studietid som angitt:

IV

Forskrift 28. juni 2024 nr. 1392 til universitets- og høyskoleloven § 7-1 første ledd nr. 38 og ny nr. 39 foreslås å lyde:

38. utdanning i *skolefritidspedagogikk*

39. utdanning i bachelor i straffegjennomføring.